

6. Ruiz Roman C. La educacion en la sociedad postmoderna: Desafios y oportunidades // Revista Complutense de Educacion. – 2010. – № 1. – Vol. 21. – P. 173-188.

7. Ayuste Gonzalez A., Trilla Bernet, J. Pedagogias de la modernidad y discursos postmodernos sobre la educacion // Revista de Educacion. – 2005. – № 336. – P. 219-248.

Ковальова О.Ю.

студентка,

*Миколаївський національний університет
імені В.О. Сухомлинського*

НАСЛІДКИ ДЕПРИВАЦІЇ У ДІТЕЙ ТРУДОВИХ МІГРАНТІВ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ

Діти трудових мігрантів перебувають у складній ситуації соціального розвитку, вони зазнають значних психотравмувальних впливів, наслідком яких може стати депривація. Остання виникає через те, що життєво важливі потреби цих дітей залишаються незадоволеними, оскільки основні люди в їхньому житті не проживають разом із ними. Тому ці діти потребують особливої уваги й допомоги.

У науковій літературі вивчались переважно сутність та наслідки трудової міграції (Е. Лібанова, О. Позняк та інші), проблеми та методи підтримки дітей трудових мігрантів (І.Ф. Лизун, Н.С. Гевчук та інші), однак в контексті депривації проблема є мало дослідженою. Депривацію у дітей-сиріт досліджували Дж. Боулбі, Й. Лангмейєр і З. Матейчек та інші. Тому метою даної статті є аналіз наслідків депривації у дітей трудових мігрантів молодшого шкільного віку.

Трудова міграція – переміщення працездатної особи з метою працевлаштування на певний термін [1, с. 22]. Більшість науковців під трудовою міграцією розуміє виїзд населення за кордон з метою отримання роботи без зміни місця постійного проживання. Трудові мігранти – категорія громадян і осіб без громадянства, що тимчасово мігрує в іншу країну з наміром одержати оплачувану роботу [1, с. 23].

Одним із наслідків виїзду батьків за кордон для дитини може стати депривація. Депривація (від лат. *deprivatio* – втрата,

позбавлення) – психічний стан, при якому дитина відчуває недостатнє задоволення своїх потреб [1, с. 17]. Психологи Й. Лангмейєр та З. Матейчек зазначають: «Депривація – це психічний стан, коли суб'єкт не має змоги задовольняти деякі свої основні (життєві) психічні потреби достатньою мірою впродовж тривалого часу» [3, с. 17].

Існує декілька класифікацій форм та видів депривації, психолог Є. Рогов пропонує виділяти такі основні форми депривації:

- стимульна (сенсорна) означає знижену кількість сенсорних стимулів;

- депривація значень (когнітивна) характеризується надто мінливою хаотичною структурою зовнішнього світу без чіткого впорядкування і змісту, яка не дає змоги розуміти, передбачати і регулювати те, що відбувається зовні;

- депривація емоційного стану (емоційна) означає недостатню можливість для встановлення інтимного емоційного ставлення до певної особи або розрив такого емоційного зв'язку, який уже був налагоджений;

- депривація ідентичності (соціальна): обмежена можливість для привласнення самостійної соціальної ролі [3, с. 120].

Більшість дітей трудових мігрантів, які залишаються в Україні, сприймають від'їзд батьків як зраду. Батьки роблять складний вибір між дітьми та матеріальним добробутом. Розглянемо, що ж відбувається з дітьми, коли їх батьки від'їжджають. За опитуваннями українського інституту соціальних досліджень ім. О.Яременка, всі діти незалежно від віку тяжко переживають від'їзд батьків, кожна така дитина плакала, коли батьки вирушали у дорогу (прояви емоційної депривації).

Тривала розлука з батьками призводить до сильних стресів у дітей, що суттєво впливає на їхнє навчання. Так, у молодших школярів з'являються почуття суму, гніву, тривоги, самотності. У деяких випадках дитина починає погано вчитися, гірше засвоює матеріал, не може сконцентруватися, стає неслухняною, тобто спостерігаються ознаки когнітивної депривації [1, с. 68].

Однією з основних характеристик дітей трудових мігрантів є схильність до формування певних проблем соціально-психологічного характеру (неадекватна самооцінка, психологічна вразливість, незасвоєння соціальних ролей у сім'ї). Пасивна позиція дітей трудових мігрантів у шкільних колективах є передумовою

формування пасивної життєвої позиції в подальшому дорослому житті, своєрідним відображенням рівня їх інтеграції в соціумі й комунікаційних орієнтирах [2, с. 38]. Усе це є доказом наявності соціальної депривації.

Деприваційні наслідки можуть датися ознаки вже в дорослому віці і спричинити проблеми в налагодженні емоційних зв'язків з іншими людьми, проявитися у почуттях невпевненості й ненадійності. В сукупності ці прояви говорять про те, що депривація негативно впливає на дитину загалом.

Такі діти потребують особливої турботи та уваги. Навіть якщо вони дуже добре поведуться та навчаються, їхня психіка, безумовно, травмована та постійно зазнає перенапруження. Тому будь-яке необережне зауваження, нетактовне звернення вчителя, навіть жалість і співчуття оточуючих, можуть тяжко ними переживатися, викликаючи непередбачувані наслідки [2].

Таким чином, основними наслідками депривації у дітей трудових мігрантів молодшого шкільного віку є почуття самотності, гніву та тривоги, дитина починає гірше вчитись, стає замкнутою, не бажає спілкуватись з однолітками та батьками, стає некерованою. У таких дітей може спостерігатись одночасно декілька видів депривації, зокрема когнітивна, сенсорна, емоційна та соціальна.

Список використаних джерел:

1. Концепція регулювання міждержавної трудової міграції від 2008 р. // Офіційний вісник України. – 2008. – № 11. – С. 22-23.
2. Лизун І.Ф. Соціальні потреби дітей трудових мігрантів / І.Ф. Лизун // Педагогічний альманах. – 2011. – Вип. 11. [Електронний ресурс]. – Режим доступу до журналу: http://www.nbu.gov.ua/PORTAL/soc_gum/pedalm/texts/2011_11/042.pdf
3. Рогов Е.И. Настольная книга практического психолога: учеб. пособие: в 2 кн. / Е.И. Рогов. – М.: Изд-во ВЛАДОС, 2003. – Кн. 1: Система работы психолога с детьми разного возраста. – 384 с.